УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
АРХИТЕКТОНСКИ ФАКУЛТЕТ

Први семестар Прве године Основних академских студија школске 2013/14.

МОДУЛ М3 – Увод у урбанизам
Курс 3.1.: Грађена средина- 3 ЕСПБ

УПУТСТВО

Садржај наставе
Свеобухватно и структуирано разумевање феномена грађене средине и процеса њеног развоја и трансформације.
На предмету се стиче способност повезивања културолошке и техничке димензије изграђеног простора.

Термински план наставе
Обавезни предмет одржава се једном недељно са два часа предавања и једним часом вежбања.
Настава траје 15 радних недеља у школи што значи да студент има на располагању 600 сати рада у току радних недеља за све предмете на првом семестру основних студија.
Студент на предмету од 3 ЕСПБ располаже са 60 радних сати у току 15 радних недеља што значи да је за рад код куће предвиђено 15 радних сати, или 1 сат недељно, с обзиром да на предмету у школи студент ради три сата недељно.
Испитни рок траје 5 радних недеља што значи да студент има на располагању још 200 радних сати за припрему испита, консултације и полагање свих испита на првом семестру студија.
Студент на предмету од 3 ЕСПБ има на располагању 20 сати за припрему испита, консултације и полагање испита у испитном року или укупно 2,5 радна дана.
Напомена: Није дозвољено оптерећење студената веће од овако димензионисаног.

Студијска правила
Предмет води наставник са више сарадника у зависности од броја формираних студија.
План рада на предмету одређује наставник - руководилац курса.
Најмање 30п, а највише 70п предвиђено је за оцењивање током 15 радних недеља у школи.
Начин и критеријуме утврђује наставник.

* На основу Службеног билтена 71/06 Архитектонског факултета: Студијски програми основних академских студија и дипломских академских студија архитектуре ос 31.05.2006. и Службеног билтена 72/06 Архитектонског факултета: Статут од 09.10.2006.

План рада

Назив предмета: **МОДУЛ – М3 Увод у урбанизам** **Курс 3.1. Грађена средина**
Година студија: **1. семестар основних академских студија – 2013/14**
Број кредита: **3 ЕСПБ**
Термини одржавања наставе: **Петак у 10:15**
Термин одржавања испита (предаја семинарског рада): **Јануар 2014.**
Термини одржавања колоквијума: **15. новембар 2013.** **27. децембар 2013.**

Опис наставног задатка: • Упознавање (екс катедра) са основним садржајем и карактеристикама грађене средине у контексту архитектуре. • Провера тј. примена теоретских и практичних знања на изабраном сегменту урбаног ткива Београда • Рад на терену и вежбама, као и завршни испит у форми семинарског рада, упућује на посматрање и разумевање конкретних манифестација друштвених и техничких димензија грађене средине. Пролази се кроз процес посматрања, кроз анализу, селекцију у структуирање основних елемената грађене средине, синтезу и генерализацију.
Наставник: **Проф. др Александра Ступар**
Сарадник у настави: **асист. Иван Симић** **(У настави на вежбама учествује још пет млађих сарадника које одреди Департман за урбанизам)**
Број кабинета: **305**
Време за консултације: са студентима (једном недељно два сата): биће накнадно објављено
Телефон: **Е-маил:** **011/ 3218769** **stupar@rcub.bg.ac.rs**

Циљеви и приступ настави: **Циљеви курса:** • Свеобухватно и структуирано разумевање феномена грађене средине са становишта архитектуре и

грађења
- Повезивање културолошке и технолошке димензије грађене средине
- Упознавање са основном структуром насеља (елементима насеља и њихових међуодноса)

Настава се реализује кроз екс катедра предавања, вежбања, рад на терену, индивидуалне и групне консултације те је НАЧИН реализације наставе једнако важан колико и сам ПРЕДМЕТ или САДРЖАЈ наставе. Комплетан курс има за циљ развијање следећих компетенција које ће се у процесу оцењивања рада студената индиректно ценити преко постављених задатака:

Опште компетенције:
- Развијање способности комуникације; прецизно изражавање, разумевање појмова који се користе, схватање значаја језика и основних елемената од којих се састоји, и оспособљава за усмено, писмено и графичко изражавање.
- Развијање способности посматрања, прикупљања и систематизације података, и закључивања.
- Способност анализе (случаја, става, проблема, ...) и аналитилког мишљења, те у целини структуирања и усмеравања логичког расуђивања.
- Разијање професионалне радозналости, самосталног пута у разумевању света и креативног приступа послу.

Посебне компетенције:
- У контексту грађене средине као феномена, а првенствено са становишта АРХИТЕКТУРЕ, **развити способност повезивања у простору** (велике и мале ствари, сложене структуре и њихови елементи), **у времену** (међуутицај прошлости, садашњости и будућности), **и сферама – аспектима** (физиолошки, психолошки, социјални, културни, технолошки, еколошки, економски, политички, уметнички, филозофски ...)

Општи критеријуми:

ОК4. Адекватно знање о урбаном дизајну (урбанистичком пројектовању), планирању и вештинама укљученим у плански процес.
Дипломац ће имати знање о:
- ОК4.2. Утицајима пројектовања и развоја градова у прошлом и садашњем времену на савремено изграђену средину.

ОК5. Разумевање односа између човека и објекта и између објеката и њиховог окружења, и потребе да се објекат и простори између односе према људским потребама и мери.
Дипломац ће имати разумевање о:
- ОК5.1. Потребама и тежњама корисника објеката;
- ОК5.2. Утицајима објеката на животну средину и премисама одрживог пројектовања;
- ОК5.3. Начину на који ће се објекти уклопити у своје локалне контексте.

Пројектни задатак:

Курс грађена средина обухвата базична знања потребна за започињање студија архитектуре, те се у оквиру УВОДА У УРБАНИЗАМ излажу све кључне одреднице друштвене и техничке димензије градитељства, са посебним освртом на промене у простору:
1. Дефинише се појам грађене средине разјашњавањем појмова који су у њега уграђени (средина, природа, екологија, култура, артефакт, структура, систем, итд).
2. Објашњава се феномен насеља, настанак, структуру, развој и процес урбанизације.
3. Дефинише просторно-физичке, културне и техничке услове егзистенције грађене средине.
4. Посебно се бави проблематиком истраживања и мишљења, те основима дедукције и индукције, анализе и синтезе, проблематиком језика и сликовне представе у домену професије, као и проблематиком типологије.
5. На крају, дефинишу се елементи грађене средине као **кућа и парцела**, затим као **јавни простор** и на крају као **елементарна групација**.

Током вежбања студенти на терену испитују одабрани део урбаног ткива Београда и препознају, тј. повезују елементе теоријске наставе са оним што се стварно догађа, са стварним феноменом грађене средине.

1. Прво се ради основно **снимање постојећег стања** одабране територије,
2. затим **студије случаја** појединих елемената – кућа, јавних простора (улица) и елементарних групација (блокова),
3. и на крају предлог њихове **типолошке класификације.**

Метод извођења наставе:

На предавањима (екс катедра) излаже се комплетан теоријски садржај предмета уз стално везивање за конкретне примере како из домена архитектуре и урбанизма, тако и укупног цивилизацијског контекста у којем

н.	Тематска јединица	Предавање	Вежбање	Рад ван школе
01.	Увод у предмет <u>1.0 Појам грађене средине</u> 1.1. Средина (природа, човек, култура) 5.2. Језик слике и карте (Појмови, основни елементи карте, хијерархија, критеријуми адекватности, погодности карте)	Појам грађене средине Језик слике и карте	Образложење задатка Обилазак локације	Рад на терену
02.	1.2. Артефакт (појам артефакта, Природа, човек и техника) 1.3. Грађена средина (грађена средина као артефакт, структура и систем) 1.4. Архитектура и грађена средина	Грађена средина као артефакт	Студија случаја (кућа и парцела) ПРИПРЕМА	Рад на терену - припрема за вежбу
03.	<u>2.0 Насеље, основне одреднице</u> 2.1 Настанак насеља и карактеристике 2.2.Елементи и структура насеља 2.3. Појам развоја 2.4. Процес урбанизације и урбанитет	Насеље: основи, настанак и карактеристике Насеље: Развој и процес урбанизације	Студија случаја (кућа и парцела) РЕАЛИЗАЦИЈА	Рад на терену
04.	<u>3.0. Карактеристике грађене средине</u> 3.1. Постојеће стање 3.2. Идентификација постојећег стања 3.3. Карактеристике грађене средине (физичка и функционална структура и њихов однос)	Карактеристике грађене средине. (Постојеће стање, физичка и функционална структура)	Студија случаја (јавни простор, улица) ПРИПРЕМА	Рад на терену - припрема за вежбу
05.	<u>4.0. Услови егзистенције грађене средине 1</u> 4.1. Просторно-физички услови 4.2. Култура и грађена средина 4.3. Техника и грађена средна	Просторно-физички услови егзистенције грађене средине. Култура, техника и грађена средина.	Студија случаја (јавни простор, улица) РЕАЛИЗАЦИЈА	Рад на терену

човек делује.

Вежбама се настоји развити способност уочавања, анализе, систематизације и закључивања, те повезивања „књишког“ знања и резултата практичног искуства, те се буквално „вежба“ мишљење, писање и цртање.

Израдом семинарског рада, студенти се, уз потребне консултације, суочавају са проблемом самосталног рада, повезивања ствари о којима су слушали и које су видели у смислену целину. Семинарски рад и по обиму и по сложености представља истраживачки пројекат који се одвија кроз интерактивни групни рад (консултације и рад код куће), у договореној форми.

06.	Развој и трансформација грађене средине	Просторно-физички услови егзистенције грађене средине	Студија случаја (блок) ПРИПРЕМА	Рад на терену - припрема за вежбу

07.	5.3. Типологија (идентификација, типолошка класификација) <u>6.0. Елементи грађене средине и типологија</u> 6.1.Кућа и парцела (појам, карактеристике, типологија)	Типологија Кућа и парцела	Студија случаја (блок) РЕАЛИЗАЦИЈА	Рад на терену; припрема за колоквијум
08.	I КОЛОКВИЈУМ	I КОЛОКВИЈУМ	Типологија куће ПРИПРЕМА	Рад на терену-припрема за вежбу

09.	<u>5.0. Истраживање феномена</u> 5.1.Мишљење (теорија, филозофија, логика, дедукција и индукција, анализа и синтеза)	Истраживање феномена и мишљење	Типологија куће РЕАЛИЗАЦИЈА	Рад на терену
10.	Тематско предавање		Типологија-Јавни простори-улице РЕАЛИЗАЦИЈА	Рад на терену
11.	6.2. Јавни простор – улица (појам, карактеристике, типологија)	Јавни простор, улица	Типологија-Јавни простори-улице ПРИПРЕМА	Рад на терену-припрема за вежбу
12.	6.3. Елементарна групација, склоп (појам, карактеристике, типологија)	Елементарна групација, склоп	Типологија склопа- блока ПРИПРЕМА	Рад на терену-припрема за вежбу
13.	Упутство за израду семинарског рада		Типологија склопа- блока РЕАЛИЗАЦИЈА	Припрема за колоквијум
14.	II КОЛОКВИЈУМ	II КОЛОКВИЈУМ	II КОЛОКВИЈУМ	

Обавезна литература:

Проф. Зоран Никезић, 2007, ГРАЂЕНА СРЕДИНА, Београд: Архитектонски факултет, (уџбеник је у продаји)

Препоручена литература:

1. Castex Jean, Jean –Charles Depaule, Phillipe Panerai. *Urbane forme*. Beograd: Građevinska knjiga, 1989.
2. Elin, Nan. *Postmoderni urbanizam,* Beograd: Orion art, 2002.
3. Giedion, Sigfried. *Prostor, vreme, arhitektura.* Beograd: Građevinska knjiga, 1969.
4. Kostoff, Spiro. *The City Assembled – The Elements of Urban Form Through History.* London: Thames and Hudson, 1999. (1991).
5. Krier, Rob. *Gradski prostor u teoriji i praksi.* Beograd: Građevinska knjiga, 1991.
6. Mumford, Lewis. *Grad u historiji.* Zagreb: Naprijed, 1968.
7. Norberg-Schulz, Christian. *Stanovanje, stanište, urbani prostor, kuća.* Beograd: Građevinska knjiga, 1990.

Начин полагања испита:

1. Испит се полаже предајом семинарског рада као групног истраживања које се ради у периоду од 27. децембра до датума предаје у јануару.
2. У току израде семинарског рада студенти имају обавезне две (не више од три) консултације са асистентом.

Критеријуми оцењивања:

Рад на вежбама:

- Активност на вежбама и у теренском раду
- доказано познавање стања на терену
- на време предата и комплетна фасцикла са прилозима
- систематичност (у уочавању, селекцији, класификацији, анализи, закључивању...)
- повезивање рада на терену са елементима изнетим на предавањима
- техничка/графичка коректност

Колоквијуми:

- Познавање материје изнете на предавањима
- повезивање теоретских и практичних аспеката проблема
- прецизно изражавање рада на терену са елементима изнетим на предавањима
- техничка/графичка коректност

Семинарски рад:

- адекватан одговор на тему
- стуктура елабората у складу са договореном формом
- усклађеност структуре и садржаја
- јасноћа и језик (писмо и графика)

Оцењивање:

Извод из статута: У структури укупне оцене студената на предмету предиспитне обавезе (сви облици који се оцењују пре полагања испита и који се као такви једино и могу реализовати у овом периоду) учествују најмање са 30, а највише 70 поена. Испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита студент може стећи највише 100 поена.

На курсу 3-1 (ГРАЂЕНА СРЕДИНА), укупна оцена се добија:

1. **на бази активности на вежбама потврђена комплетираним радовима .....30 поена**
2. **на основу оцене са колоквијума .....30 поена**
3. **на основу оцене есеја (писменог елабората) .....40 поена**

Предиспитне обавезе	**60 поена**	**Завршни испит**	**40 поена**
Активност у току наставе Резултати рада на вежбама (по 5 поена на вежбама за резултате теста на 4,6,8, 10, 12 и 14. вежбању- фаза реализације; вежбама намењених за реализацију предходе вежбе намењене припреми за тест; Недеље намењене за припрему и реализацију се сукцесивно смењују)	**30 поена**	**писмени елаборат** семинарски рад	**40 поена**
Колоквијуми (на предавањима) Резултати колоквијума (2x 15 бодова)	**30 поена**		

Услови предаје после заказаног рока:

1. Оправдани изостанак са вежбања који проузрокује неурађени прилог студенти могу надокнадити у првој седмици по престанку разлога изостанка, а након консултација са асистентом.
2. Оправдани изостанак са колоквијума надокнађује се усменим – писменим испитом у кабинету професора, у договореном термину.
3. Сва оправдања морају бити евидентирана у складу са статутом АФ.
4. Јануарски испитни рок подразумева предају семинарског рада и његову одбрану. Студенти који као група нису предали и одбранили рад у наредним роковима самостално предају и бране рад са новом темом за коју добијају одобрење на консултацијама.
5. Могуће је поправити оцену на семинарском раду поништавањем оцене и проласком кроз исту процедуру као у претходној тачки.
6. Поени добијени на вежбама и колоквијумима се не могу накнадно поправити.

Статутарне одговорности и права студената:

(из статута АФ)